

EFTER Sovjetunionens fall 1991 har Ryssland upplevt en omvälvande historia. Reformerna och kupp försök, krig och finanskriser, beställda mord, brutala maktkamper och en exempellös utplundring av naturresurser, allt blandat med ekonomisk tillväxt och förbättrade levnadsvillkor.

I detta myller av skeenden befann sig under många år Jan Blomgren, reporter på Svenska Dagbladet. Ständigt nyfiken på den lilla människan i den stora världen bodde han hos gruvarbetare bortom polcirkeln i Vorkuta, levde med rebeller i krigets Tjetjenien, satt i köken hos gummor, bilmekaniker och läkare. Samtidigt följde han maktkamperna och mordutredningarna i Moskva med hjälp av egna välinformerade källor.

I *Moskva tror inte på tårar* berättar han om alla dessa människor, om korrruptionen som slagit klorna i statsapparaten och om säkerhetstjänstens återkomst till makten.

ERSATZ

© JUREK HOLZER

JAN BLOMGREN

Född 1950 och bosatt i Överenhörna utanför Södertälje. Journalist på Svenska Dagbladet sedan 1975, korrespondent i Moskva 1993–2001 och sedan dess utrikesreporter med Ryssland som specialitet.

»I samband med presidentvalet i början av 2000 visade Putin gärna upp sina maskulina sidor, men han gjorde allt för att dölja sitt förflutna i S:t Petersburg. Det fanns sannolikt goda skäl till det. Putin omgavs nämligen av rykten om korruption. Det var sannolikt samarbetet med den kriminellt belastade och den av så många fruktade affärsmannen Ilja Traber som lade grunden till Putins personliga förmögenhet. Traber tog bland annat över hela S:t Petersburgs hamn efter att under tvivelaktiga omständigheter tillskansat sig makten över oljeterminalen. För att klara detta behövde Traber kontakter i stadens maktelit, och det var många som pekade ut Putin som Trabers »fixare« . . .

Michail Manevitj, ny vice borgmästare med ansvar för stadens egendomar, hade börjat granska gamla företagsförsäljningar och privatiseringar, och bland annat funnit oegentligheter när det gällde Trabers (och därmed sannolikt också Putins) agerande. Men Manevitj fick aldrig tillfälle att lägga papperen på bordet. Den 18 augusti 1997 sköts han till döds av en lejd mördare vid ett stoppljus på huvudgatan Nevskij Prospekt.

Då hade Putin redan inlett sin nya karriär i Moskva. «

Vem beordrade mordet på Politkovskaja?

På lördagseftermiddagen den 7 oktober 2006 var Anna Politkovskaja och handlade mat på Ramstors supermarknad vid Trädgårdsringen, som omgärdar Moskvas centrum. Lite tidigare, klockan 14.24, hade en äldre rysk bil, en Vaz 2104, parkerat på Aleksandr Nevskij-gatan på kort promenadavstånd till Politkovskajas bostad. När hon var ungefär fem minuter hemifrån ringde Ibrahim Machmudov till sina bröder Dzjabril och Rustam och förvarnade om att Politkovskaja var på väg hem. Klockan 15.55 gick en man i mörka kläder, baseballkeps och en rock hängande över ena armen ut ur den parkerade Vazen och en minut senare slog han portkoden till Lesnajakatan 2A. Klockan 16.06 kom Politkovskaja hem och med matkassar i händerna gick hon fram till hissen. Klockan 16.07 sprang en man i mörka kläder och baseballkeps ut ur porten.

Politkovskaja hittades en kort stund senare död utanför hissen, skjuten i huvudet och i bröstet med tre kulor. Rysslands internationellt mest kända journalist hade dödats i ett beställningsmord.

Anna Politkovskaja hade i många år levt under dödshot. Medan ryska medier, lojala till Kreml, rapporterade om den ryska arméns framgångar i Tjetjenien under det andra kriget som inleddes 1999 berättade Politkovskaja om det våld

som växte fram efter Jeltsins makttillträde hörde gruvarbetarna till de stora förlorarna. Maktfullkomliga nya ägare till gruvbolagen brydde sig inte ett dugg om huruvida arbetarna fick ut sina löner eller inte. För första gången i sina liv hade man utan statens kontroll fått en chans att tjäna 28 förmögenheter på kort tid. Vad spelade då för roll om gruvarbetarna fick svälta?

När jag kom ut från hotellet i Vorkuta hittade jag så småningom en buss till Komsomolskajagruvan. Jag lyckades lite överraskande komma in genom huvudentrén utan att visa någon legitimation och fick kontakt med Vladimir Borisovitj. Han hade just gått av sitt skift – och visst, jag kunde följa med hem för en pratstund.

Vi gick ut i mörkret. I Vorkuta är det mörkt nästan jämt och det finns inga lyktor som lyser upp gatorna under de många mörka månaderna. Snön föll och vinden ven i öronen. Snödrivorna låg meterhöga längs den smala gatan och täckte fönstren till husen som framträdde likt svaga skuggor. När vi mötte en buss och jag fick backa in bakom Vladimir var jag tvungen att sträcka ut handen och ta tag i hans lilla ryggsäck för att inte tappa bort honom. Jag ville fråga varför vi inte hade tagit bussen, men det var för jobbigt att prata och jag litade på att han visste vart vi var på väg.

Plötsligt stannade Vladimir, började gräva i snön vid sidan av gatan för att bana väg till en dörr. Hur han kunde hitta rätt var en gåta. Med gemensamma krafter och lite hjälp inifrån blev öppningen tillräckligt stor för att vi skulle kunna tränga oss in.

kandidat Medvedev skulle få mellan sextiofem och sjuttiofem procent av rösterna.

Vad hade egentligen hänt?

222 På 1990-talet hade vi ju spännande val både till parlamentet och presidentposten, med dynamik i valdebatterna och en oviss utgång på valdagarna. För att förstå vad som hade hänt är det en bra utgångspunkt att gå tillbaka till den 20 december 1999. Snön föll tungt den dagen över ett ödsligt Lubjankatorg. Moskvaborna hade fortfarande inte hämtat sig från Rysslands ekonomiska kollaps året innan. Många hade inte råd att köpa nyårspresenten och de tvivlade till och med på om det skulle bli någon champagne att skåla in det nya året med.

Men inne i den väldiga stenbyggnaden – högkvarteret för den federala säkerhetstjänsten FSB (tidigare KGB) – vid torgets östra del rådde det ingen brist på champagne. Trehundra till fyrahundra officerare hade som traditionen bjuder samlats den 20 december för att fira minnet av Feliks Dzerzjinskij, organisationens grundare. Stämningen var högre än vanligt och förklaringen kom när sorlet tystnade, den klassiska musiken stängdes av och det var dags för den första skålen.

– Kära kamrater! Jag vill meddela er att den grupp FSB-agenter som har skickats ut för att infiltrera regeringen har lyckats med första delen av sitt uppdrag.

Den som talade den här decemberdagen 1999 var Vladimir Putin – mannen som för så många ryssar sensationellt några månader tidigare utnämnts till premiärminister. Alla

